
VID
vitenskapelige
høgskole

Tilhørighet og identitet hos krysskulturelle ungdommer

Hvilke utfordringer opplever unge krysskulturelle i møte med den norske kulturen og hvordan påvirker den krysskulturelle opplevelsen identiteten deres?

Bacheloroppgave i samfunnsfag

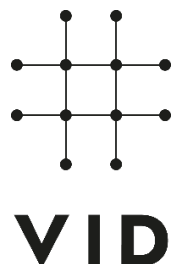
Kandidatnummer: 1

Campus: VID Vitenskapelige høgskole i Stavanger

Kull: BASAMF2019

Antall ord: 10192

Innleveringsfrist: 15.12.2022

*Endelig er du
her
det stedet
du har kalt hjemme
den plassen familien din
kaller hjemme
du hilser dem
du kjenner som dine*

*Men se, også her er du
en fremmed
ingenting og ingen er som du husker,
som du trodde
dine ord og bevegelser er hakkete,
stakkato
du snakker for høyt, for fort,
maten smaker rart,
du tåler ikke varmen.
[egen kursiv]*

Dikt av Lill Salole (2018, s. 337).

Sammendrag

Tema for denne bacheloroppgaven er krysskulturelle unges tilhørighet og utfordringer, og hvordan dette påvirker deres identitetsutvikling, opplevd plassering og tilhørighet i hjemmet og samfunnet. Oppgavens tema er plassert i det krysskulturelle feltet. Bakgrunn for valg av tema er fra erfaringer jeg har som en flerkulturell med innvandrerbakgrunn. Formålet med studien er å få kunnskap og innsikt om hvordan unge med ikke-vestlig bakgrunn opplever å balansere mellom flere kulturer i et vestlig samfunn som det norske.

Abstract

The topic of this bachelor's thesis is cross-cultural youths belonging and challenges, and how this affects their identity development, perceived location and belonging at home and in the society. The assignments' theme is placed in the cross-cultural field. The background choice of this theme is from my experiences as a multicultural person with an immigrant background. The purpose of this study is to gain knowledge and insight into how young people with a non-western background experience the balance between several cultures in a western society such as Norway.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 - Innledning	5
1.1 Valg av tema	5
1.2 Problemstilling og avgrensning	6
1.3 Krysskulturelle unge i Norge	6
1.4 Oppgavens oppbygging.....	7
Kapittel 2 - Teoretisk rammeverk	7
2.1 Begreper.....	7
2.2 Kultur – En beskrivelse av kollektive betingelser	8
2.2.1 Religion.....	8
2.3 Hvem er krysskulturelle unge?.....	9
2.3.1 Tredjekulturs barn og unge.....	9
2.3.2 Krysskulturell identitet.....	9
2.4 Tilhørighet – en årsak til identitetskonflikt?	9
Kapittel 3 - Metode	10
3.1 Metode	10
3.2 Valg av metode.....	10
3.3 Datainnsamling og valg av informanter	11
3.4 Innsamling av data.....	12
3.5 Presentasjon av informantene.....	12
3.6 Intervju.....	13
3.6.1 Intervjuguide	13
3.7 Analyse.....	14
3.8 Studiens troverdighet	14
3.8.1 Validitet og reliabilitet	14
3.8.2 Etisk refleksjon.....	15
3.9 Avsluttende kommentar	15
Kapittel 4 – Presentasjon av funn	16
4. Presentasjon av funn.....	16
4.1 Innledning	16
4.2 Tilhørighetens kompleksitet	16
4.2.1 Søken etter tilhørighet – hvor er hjemme?	18
4.3 Forhold til kultur og religion	19
4.3.1 Kulturell og religiøse identitet.....	20
4.3.2 Inkludering	21
4.3.3 Religiøse og kulturelle normer.	22
4.4 Fedrelandskjærighet – hvor er jeg fra?	23
4.5 Oppsummering.....	23
Kapittel 5 – Drøfting av funn	24
5.1 Tilhørighetens paradoks	24

<i>5.2 Forholdet til religion og kultur</i>	<i>26</i>
<i>5.3 Hvor kommer jeg fra – fedrelandskjærighet.</i>	<i>27</i>
6.0 Konklusjon	29
7.0 Litteraturliste	31
VEDLEGG 1.....	33

Forord

Denne oppgaven er avsluttende eksamen for Bachelor i samfunnsfag. Det har vært spennende og ikke minst lærerikt. Jeg ønsker først å fremst å takke min veileder Gerd Marie Ådna, for gode og hjelpsomme tilbakemeldinger. Hun har ikke bare ledet meg i riktig spor, men også motivert meg, noe jeg er utrolig takknemlig for. Jeg ønsker også å takke mine flotte medstudenter for den støtten og faglig innspillet de har hjulpet meg med. Det ville heller ikke vært mulig å fullføre denne oppgaven uten god støtte og hjelp fra venner og familie. Tusen takk for oppmuntring og hjelp gjennom denne tiden.

Kapittel 1 - Innledning

1.1 Valg av tema

Denne bacheloroppgaven har som et formål om å belyse unge krysskulturelles erfaringer i dagens multikulturelle Norge, og vil sette søkelys på unges opplevelse av å tilhøre en kultur i hjemmet, og en annen i møte med samfunnet. Oppgaven vil se nærmere på identitet og tilhørighet til unge med krysskulturell bakgrunn, og hvilke fordeler og utfordringer de selv opplever i dagens samfunn.

Min interesse for temaet til denne bacheloroppgaven kommer fra erfaringene jeg har som en ungdom med innvandrerbakgrunn. Jeg har vokst opp med ulike utfordringer om det å ikke bare balansere min kultur i møte med en annen kultur, men også å finne min tilhørighet i samfunnet. På bakgrunn av dette har jeg hatt en stor interesse for dette temaet gjennom hele studiet. Som krysskulturell opplever man ulike forventinger fra storsamfunnet, hjemme, skole og blant mennesker generelt. Med en kjennskap til hvor kompleks det er å sjonglere mellom to kulturer, har jeg tilegnet en bredere forståelse av egen identitet, og hvordan man på ulike måter kan balansere forventningene fra storsamfunnet og kulturen hjemme.

Til tross for erfaringer i nære relasjoner og studieforløpet, har jeg forsøkt å sette egne forforståelser til side i dette forskningsprosjektet da mine erfaringer kan være annerledes enn andre sine. Formålet med denne bacheloroppgaven er dermed å utforske hvilke erfaringer og utfordringer ungdommer med krysskulturell bakgrunn har i forhold til det å vokse opp med to kulturer.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Med min presentasjon ovenfor har jeg valgt følgende problemstilling:

«Hvilke utfordringer opplever unge krysskulturelle i møte med den norske kulturen og hvordan påvirker den krysskulturelle opplevelsen identiteten deres?». Jeg har valgt å intervju tre unge krysskulturelle ungdommer med erfaringer av det å vokse opp med to kulturer.

En studie av unge krysskulturelles tilhørighet og identitet kan handle om mange ulike aspekter der alle kan være like viktige. Begrepet krysskulturell innebærer det å tilhøre en kultur fra foreldregenerasjonen, og ha en annen ute i samfunnet (Flexid, 2022).

Unge krysskulturelle har ifølge Salole (2020, s. 34) alle slags hudfarger, religioner og nasjonaliteter. Man kan være en flyktning, adoptert eller ha flyttet til nye land på grunn av foreldrenes jobb. På bakgrunn av dette ønsker jeg å avgrense begrepet krysskulturelle i denne oppgaven, og se det i lys av minoritetsspråklige ungdommer med innvandrerbakgrunn. Aldersgruppen jeg har valgt å sette fokus på, er mellom 20 og 23 år da jeg ønsket å få reflekterte og modne svar og et materiale som jeg kunne sammenligne og drøfte. Oppgavens formål var å se på minoritetsspråklige ungdommer med krysskulturell tilhørighet og identitet, men i møte med informantene vokste temaet religion frem, da først og fremst islam. Religionen var noe som særlig påvirket deres hverdag, og jeg så dermed viktigheten av å trekke inn spørsmål som var rettet mot både kultur og religionen islam i oppgaven.

1.3 Krysskulturelle unge i Norge

Sitatet *«Vi lever to liv liksom, ett når vi er hjemme og ett når vi er ute»* (Eide, 2007, s. 2), viser hvordan ungdommer med minoritetsspråklig bakgrunn står i ett krysspress mellom to kulturer. Å flytte fra et land til et annet eller fra et sted til et annet sted kan være spennende, men livet er ikke alltid like lett for de involverte. Norge har blitt et flerkulturelt land da populasjonen består av majoritetsetniske borgere, nasjonale minoriteter og internasjonale migranter. Stadige flere barn og unge vokser opp krysskulturelt (Salole, 2018, s. 28). Å finne ut av sin identitet er et av de mest fremtredende temaene for krysskulturelle barn. Spørsmål som: *«Hvor hører jeg til, hvilke meninger har jeg, hva tror jeg på, hvem er jeg i forhold til andre?»* henger sammen med tilhørighet, verdier og normer man opererer etter (Salole, 2018, s. 249).

Eide (2007, s. 2) påpeker at minoritetsspråklige ungdommer vokser opp både med sin hjemme-kultur og den norske majoritetskulturen. De opplever å måtte forholde seg til mange ulike situasjoner og faktorer, dilemmaer og utfordringer. I tillegg lever barn både med og

mellom kulturene, med både forventninger og spørsmål fra begge sider. Foreldre vet for eksempel lite om barnas hverdag og virkelighet, og har dermed en tendens til å ha de samme forventningene til barna som de selv vokste opp med i sitt hjemland. Mens samfunnet har andre forventninger ovenfor dem, og vet lite om hvordan det er å vokse opp som minoritetsungdom. Konflikter kan dermed oppstå både mellom generasjonene i familien og med mennesker i sosiale relasjoner med samme aldersgruppe. Konflikter som kan oppstå mellom partene, er typisk og kan være språk og utdannelse, rasisme og diskriminering. Oppvekstmiljøet anerkjenner dermed minoritetsbarnas situasjon hvor dette påvirker deres identitetsutvikling og tilhørighet i det samfunnet de er en del av (Eide, 2007, s. 3). Krysskulturelle barn og unge må ikke bare forholde seg til elementer fra flere kulturer, men de må også fordøye en stor mengde med informasjon fra ulike fortellinger og perspektiver om hvordan de skal forstå, tolke og være i deres verden. Å finne sin egen identitet er både utfordrende og et karakteristisk tema i oppveksten (Salole, 2020, s. 224). Til tross for denne vanskelige forventningsklemma vil det å bevege seg mellom ulike omgivelser og kulturer, gi mye erfaring, ressurser og kunnskap (Eide, 2007, s. 2).

1.4 Oppgavens oppbygging

Oppgaven er bygd opp i kapitler hvor (1) er innledning, (2) er teoretisk rammeverk (3) metode, (4) presentasjon av funn, (5) drøfting av funn, og (6) er konklusjon. Kapittel 2 vil gi en introduksjon til ulike teorier som kan knyttes opp mot oppgavens tematikk og datamateriale. Kapittel (3) tar for seg relevant teori for å illustrere problemstillingen, og teorier som er relevante for krysskulturelle ungdommers erfaringer med å balansere kulturer i det norske samfunnet. Kapittel (4) vil jeg presentere funn og intervju av informantene. Kapittel (5) tar for seg drøfting av funn og kapittel (6) er konklusjon.

Kapittel 2 - Teoretisk rammeverk

2.1 Begreper

I denne delen av oppgaven skal det redegjøres for aktuelle teorier for å besvare problemstillingen min. I oppgaven blir begrepet kultur ansett som det grunnleggende fundamentet, men jeg så et behov for å beskrive noen teoretiske begrep knyttet til religion, og religionens posisjon i henhold til kultur. Først vil jeg redegjøre for begrepet kultur, deretter vil jeg forsøke å skape en presis og kort beskrivelse av begrepet religion. Jeg vil ikke gjøre en dyp presentasjon av religionen islam, men det er et ønske om å gi en forståelse av hvordan religion og kultur har innvirkning på krysskulturelle unge av ikke-vestlige bakgrunn og deres

tilhørighet. Videre vil jeg redegjøre for begrepet krysskulturell og hvor stor betydning begrepet har for unges tilhørighet og identitet i ett krysskulturelt miljø.

2.2 Kultur – En beskrivelse av kollektive betingelser

Ifølge Krogseth (2009, s. 33) kan kultur anses som det som integrerer individet i det kulturelle fellesskapet. Kulturen innebærer dermed det individet gjør, og de kollektive betingelsene for hva individet gjør. Begrepet kultur kan også forstås på andre måter, og kan brukes i mange forskjellige sammenhenger. Kultur er først og fremst i stadig endring og utvikler seg i takt med den samfunnsmessige utviklingen (Sperschneider & Mølgaard, 2007, s. 12). Salole (2018, s. 65) beskriver kultur som menneskets reaksjon på natur. Dermed peker kulturen på hvordan mennesker tolker, forstår og organiserer verden rundt seg. I møte med andre kulturer blir kulturen vedlikeholdt, overført, endret og utviklet over tid. Kultur er dermed ikke bare viktig for den menneskelige kommunikasjonen, men det gir en følelse av tilhørighet og en bredere ramme for å både forstå seg selv og andre (Flexid, 2021).

2.2.1 Religion

Religion er et komplekst begrep med viktige nyanser for samfunn og enkeltindivider. Det har ikke bare en stor betydning for mange, men også på mange ulike måter. Gilhus (2009, s. 19) påpeker at religion karakteriserer menneskers forpliktelser og forhold til sin gud. Edward B. Tylor, en britisk antropolog (1832-1917), definerer religion som «*troen på overnaturlige vesener*» (Gilhus & Mikaelsson, 2001, s. 24). Sosiologen Emile Durkheim så på religion som en funksjon som holder samfunnet sammen (Grimen, 2010, s. 166). Slik vi ser her, er religionsbegrepet tolket på ulike måter og forskjellig i individets livsverden (Brunvoll, 2009, s. 46). Det er ikke tvil om at religion har en betydning for menneskers identitet. Religion kan anses som en livsstil som vi bærer med oss, og den er en del av det vi er. Den kristne teologen Jan-Olav mener at den religiøse forståelsen av mennesket som er skapt i Guds bilde, kan ha en avgjørende betydning for utviklingen av menneskets identitet (Henriksen 2009, s. 85). Den skaper dermed en universell bestemmelse av både hvem mennesket er, og hvem det står i relasjon til. Islam lærer også at mennesket er skapt av Gud og står ansvarlig overfor Gud. Mennesker med samme kulturelle bakgrunn og med lignende religiøs identitet vil dermed kunne oppleve tilhørighet hos hverandre. Til tross for at religion spiller en stor rolle i menneskets hverdag, kan religion ikke anses som en essens, men heller som et resultat av kulturelle normer. På denne måten er begrepet religion tilknyttet til kulturbegrepet (Gilhus, 2009, s. 23).

2.3 Hvem er krysskulturelle unge?

Når vi snakker om krysskulturelle barn og unge, tenker vi som regel på barn av innvandrere og flyktninger, men virkeligheten er mye mer sammensatt. Salole (2018, s. 37) påpeker at krysskulturelle barn er først og fremst barn som vokser opp med flere kulturer og har levd eller lever med påvirkning fra to eller flere kulturer gjennom hele oppveksten. Begrepet er påvirket av store kulturelle og sosiale kontraster, flere språk, tilhørigheter og flere sett med verdier, tradisjoner og normer som skiller seg fra majoriteten (Salole, 2020, s. 31).

2.3.1 Tredjekulturs barn og unge.

Barn og unge som har bosatt seg i andre land enn sitt opprinnelsesland i noen perioder av oppveksten på bakgrunn av for eksempel foreldrenes arbeid, kalles tredjekulturs barn slik Salole (2020, s. 35) omtaler det. I motsetningen til krysskulturelle barn har tredjekulturs barn ofte mye forflytning og høy mobilitet i livet hvor de flytter mellom land, innenfor landene, eller frem og tilbake mellom Norge og andre land, og opplever dermed mye skifte av mennesker (Salole, 2020, s. 35).

2.3.2 Krysskulturell identitet

Identitet er det som kjennetegner et individ og gjør individet til den de er. Det handler om hvordan du og andre oppfatter deg selv som person. Identitet er med andre ord knyttet til tilhørighet, følelser og erfaringer man tilegner seg gjennom oppveksten (Salole, 2020, s. 25). En krysskulturell identitet er påvirket av mange ting, mens en krysskulturell oppvekst vil være påvirket av de ulike oppfatningene og forventningene individet befinner seg i på tvers av de kulturene den enkelte vokser opp med (Salole, 2020, s. 212).

2.4 Tilhørighet – en årsak til identitetskonflikt?

Eriksen og Sajjad (2020, s. 99) understreker at det ofte handler om de psykologiske behov for stabilitet og sosiale behov for fast gruppetilhørighet. Tilhørighet handler om hvem eller hvor du føler deg hjemme. Det er basert på hvilke tanker, verdier, språk og hvilke handlinger og holdninger du kjenner deg mest igjen i. Tilhørighet er med andre ord noe som erfares av den enkelte og bygger på subjektive opplevelser og følelser. Barndom påvirket av krysskultur har i henhold til oppgavens prosjekt, enkelte utfordringer knyttet til tilhørighet. Slike utfordringer kan oppstå i forhold til miljøbytte, inkludering, og andre menneskers væremåter som kan bidra til å skape forvirring om identitet og tilhørighet. Individets tilhørighet kan dermed bli påvirket av ulike normer, koder og skikker på tvers av disse kulturene (Salole, 2020, s. 9).

Dersom man ikke har kjennskap til hva som er aktuelt i samfunnet, og ikke forstår eller kjenner seg igjen i disse kodene, kan man oppleve «kulturelle hull» (Salole, 2020, s. 127). Kulturelle hull innebærer at man ikke helt har kjennskap til hva som er relevant i samfunnet, i populærkulturen og i nyhetene og dermed ikke fullt ut forstår hva som skjer og snakkes om rundt individet (Salole, 2020, s. 126). Flere krysskulturelle kjenner seg mest igjen i foreldrenes kultur mens de er i Norge, men når de ankommer foreldrenes hjemland, så anser de seg selv som norske. Tilhørighet kan med andre ord knyttes til noe så enkelt som lukten av matretter, eller feiringer av bestemte høytider. Den forbinder seg til kulturelle røtter, og er påvirket av hvor ungdommens familie kommer fra, og hvilke tradisjoner og verdier man har tilegnet seg med gjennom oppveksten (Salole, 2020, s. 120).

Kapittel 3 - Metode

3.1 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere og begrunne for valg av metode, som er hovedsakelig kvalitativ metode som kombineres med en begrenset studie av relevant litteratur. Her vil jeg vise fremgangsmåten som ble benyttet for datainnsamling, utvalg av informanter, og gjennomføring og analyse av intervjuene. Målet med metoden er å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte og belyser fremgangsmåten for å nå dette målet.

3.2 Valg av metode

Dalland (2020, s. 54) beskriver metode «veien til målet». Det er vårt redskap i møte med noe vi ønsker å undersøke. Den er med på å hjelpe oss å samle inn de data og den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår. Formålet med et forskningsprosjekt er å undersøke noe man lurer på. Forskningsmetoden er fremgangsmåten man benytter i vitenskapelig forskning. I tillegg utgjør forskningsmetodene de systematiske og planmessige framgangsmåtene som brukes for å danne troverdig kunnskap og solide teorier om mennesker i ulike samfunn. Forskningsmetoder omfatter både prinsipper og regler for teoretisk drøfting og argumentasjon, og gjennomføring av empiriske undersøkelser (Grønmo, 2021).

Primært søkte jeg dybdekunnskap om informantenes erfaringer, fortellinger og opplevelser av hvordan det er å vokse opp med to forskjellige kulturer, og hvordan dette påvirket deres identitet og tilhørighet. Jeg valgte dermed kvalitative tilnæringsmåter da de egnest seg godt til å gi best mulig svar på problemstillingen. Kvalitative metode brukes når forskeren skal gå i dybden på et smalt felt og sette søkelys på å fange opp mening og opplevelse. Datamaterialet

blir samlet inn ved bruk av observasjon, intervju, feltarbeid og går i direkte kontakt med feltet (Dalland, 2020, s. 54-55).

3.3 Datainnsamling og valg av informanter

Da intervjuene jeg hadde planlagt, ikke skulle bli tatt opp på lydopptak, var jeg ikke pliktet til å melde det inn til NSD. Jeg regnet med at intervjuene kom til å ta tid, da jeg var nødt til å notere på PC. Mine informanter var forståelsesfulle og ga meg god tid til å notere ned under intervjuet. Min bekymring var om noteringen under intervjuet ville dra min oppmerksomhet bort fra informanten, og jeg forsøkte å gjøre dette på en minst mulig forstyrrende måte.

Bryman (2016, s. 468) påpeker at innenfor den kvalitative metoden er det flere måter å gjennomføre intervjuer på. Normalt sett differensierer forskere mellom strukturerte, ustrukturerte og semistrukturerte intervjuer. Når det kommer til strukturerte intervju, gis det en rekke spørsmål til informantene. Spørsmålene er fullstendig like og gir intervjueren en mulighet til å sammenligne informantenes svar. Veldig ofte er spørsmålene både spesifikke og lukkede. I ustrukturerte intervjuer har forskeren et sett av temaer man ønsker å ta med seg i intervjuet. Dette kan for eksempel være et enkelt spørsmål intervjueren stiller, og informanten svarer deretter fritt mens forskeren stiller spørsmål basert på svarene fra informanten.

Ustrukturerte intervjuer har med andre ord en tendens til å være ganske lik en samtale. I et semistrukturert intervju har forskeren på forhånd forberedt et sett med spørsmål. Man har da friheten til å endre på strukturen ved oppfølgingsspørsmål basert på informantens svar og forskeren vil underveis plukke opp svar som man vil undersøke nærmere på. I den kvalitative forskningsmetoden er semistrukturerte intervju den mest utbredte intervjuformen. Den kan gjennomføres enten som individuelle- eller gruppeintervjuer (Bryman, 2016, s. 468). Noen av utfordringene når man skal gjennomføre et intervju, er at man som forsker eller intervjuer skal være så verdinøytral og objektiv som mulig, og unngå å stille ledende spørsmål (Dalland, 2020, s. 43). Jeg tok dermed utgangspunkt i tidligere forskning og teori, og formulerte deretter spørsmålene mine i henhold til mitt tema og problemstilling.

Jacobsen (2010, s. 114) skiller mellom informant og respondent. Dette innebærer at man gjør et utvalg av mennesker og plukker ut de menneskene man vil intervjuer. Da er det viktig at de valgte enhetene kan gi en interessant og god informasjon som svarer på problemstillingen. For å belyse problemstillingen min var det viktig for meg å velge informanter med krysskulturell bakgrunn. I kvalitative undersøkelser velger vi ofte ut informanter som har god kunnskap om emnet man undersøker.

3.4 Innsamling av data

Jacobsen (2010, s. 114) påpeker at enhetene som er valgt ut, kan gi oss god og interessant informasjon i forhold til problemstillingen. Et større utvalg av informanter øker informasjonsrikdommen. For å finne frem til informanter som kunne bidra til mitt studie måtte jeg selektere ut informanter med kryss-kulturell bakgrunn. Jeg begynte dette søket med å legge ut et innlegg på en facebook-gruppe for studenter ved UiS. Deretter ble jeg kontaktet av flere aktuelle kandidater. Jeg valgte å ta et strategisk valg ved å velge to kvinner og en mann da jeg anså dette som en styrke for oppgaven om jeg snakket med begge kjønn med bestemte kunnskaper og erfaringer (Dalland, 2020, s. 79). Det ble dermed gjennomført tre dybdeintervju med tre forskjellige informanter. For å bevare personhensynet, valgte jeg å gi informantene mine fiktive navn som Sara, Mariam, og Sajjad. Respondentene er unge voksne innvandrere mellom 20 og 23 år med muslimsk bakgrunn. Alle informantene har bodd lenge i Norge.

Under intervjuet hadde jeg intervjuguiden foran meg på PCen hvor jeg noterte ned svarene informantene ga meg. Veilederen min informerte meg om at dersom jeg skulle ta opptak under intervjuet, var jeg nødt til å melde forskningsprosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata, heretter omtalt som NSD. Hvis ikke, kunne jeg under intervjuet skrive ned svarene på Word-dokumentet. For enkelthetens skyld valgte jeg å skrive på Word-dokument. I februar 2022 begynte jeg å formulere mine spørsmål på et Word-dokument, og i midten av februar leverte jeg min intervjuguide til veileder for samtykke. Veilederen kalte meg deretter inn til et møte for å korrigere på noen av spørsmålene. Intervjuguiden ble deretter godkjent av min veileder, og jeg kunne da planlegge gjennomføring av intervjuet.

3.5 Presentasjon av informantene

Alle tre informanter er unge voksne muslimer hvor to av dem er fra Irak og en fra Pakistan. Ingen av dem er født i Norge, men flyttet til Norge i veldig ung alder. For å ivareta personvern og gi oppgaven bedre flyt, har alle informanter fått fiktive navn.

Presentasjon av Sarah

Sara er 20 år gammel og har en pakistansk bakgrunn. Hun kom til Norge sammen med familien sin da hun var ett år gammel og har hatt en sterk religiøs og kulturell oppvekst. Sara har nesten bare hatt norske venner og har i store deler av oppveksten opplevd utfordringer i møte med norske verdier og kultur.

Presentasjon av Mariam

Mariam er 21 år gammel og har en irakisk bakgrunn med religiøs og kulturell oppvekst. Hun kom til Norge sammen med familien da hun var to år gammel. Mariam har et ganske stort nettverk som består av mange mennesker med ulike etnisiteter og kulturer.

Presentasjon av Sajjad

Sajjad er 23 år gammel mann med en irakisk bakgrunn og kom til Norge da han var ti år gammel. Til tross for at hans opphold i Norge er kortere enn de andre, har han forståelse for begge kulturene. Men han har ikke hatt en like sterk religiøs og kulturell oppvekst som de andre to. Sajjad føler seg mer norsk enn iraker og har nesten bare norske venner da han føler på sterkere tilhørighet til dem.

3.6 Intervju

«Intervjuet er rettet mot intervjupersonens levde hverdagsliv og hans/hennes forhold til sin egen livsverden» (Dalland, 2020, s. 69). Formålet med kvalitative forskningsintervju er å forstå informantens livsverden (Dalland, 2020, s. 70). Kvale & Brinkmann (2015, s. 258-259) påpeker at det viktigste redskapet man kan ha i arbeid med mennesker, er samtalen. Når man går inn i en samtale, er det nødvendig å ta i bruk gode kommunikasjonsferdigheter. Både kunnskapen og tolkningen kommer gjennom den sosiale interaksjonen mellom intervjuer og informant (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 82). Intervjuguiden ble utarbeidet med tanken om at intervjuet skulle være semistrukturert da jeg ønsket å vite mer om informantenes livsverden (Grønmo, 2016, s. 59).

3.6.1 Intervjuguide

Intervjuguiden bestod av 8 spørsmål. I utgangspunktet var det 13 spørsmål, men etter første intervju ble jeg oppmerksom på at mange av spørsmålene ga ganske like svar. Det var dermed ikke nødvendig med 13 spørsmål. I forkant av intervjuet sendte jeg intervjuguiden til alle informantene mine for forberedelse og forklarte i tillegg hva jeg ønsket å forske på, presenterte problemstillingen min og at jeg hadde behov for informanter. Før jeg stilte spørsmål knyttet til tema, startet jeg med spørsmål om hvordan de ville beskrive seg selv i sosiale sammenheng. Spørsmålet skulle åpne for samtalen og temaet. Målet med spørsmålene er å få informantene til å reflektere, tenke og danne seg noen meninger rundt temaet, og komme med informasjon som var spesielt for dem. I tillegg ville jeg danne et trygt og behagelig miljø for informanten. Intervjuene ble foretatt på ulike steder og tidspunkt da informantene måtte sette av tid til intervjuet som varte i ca. en time, da dette var skriftlige svar

og uten bruk av lydopptak. Under intervjuet brukte jeg intervjuguiden for å forsikre meg om at de viktigste spørsmålene ble besvart. Jeg oppdaget fort hvor forskjellig besvarelsene var da hver enkelt av informantene var påvirket av sine egne individuelle erfaringer som gjorde at de tolket spørsmålene på sin egen måte, men enkelte spørsmål og tema varierte i intervjuene. Svarene ble dermed mer ulike enn forventet.

3.7 Analyse

Ifølge Dalland (2020, s.94) skal en analyse hjelpe oss å finne ut hva intervjuet forteller. Analysen vil kunne fremheve innholdet i intervjuene på en saklig måte og forstå ting på nye måter. Å analysere materialet innebærer at man studerer informasjonen av innholdet i intervjuene. Mange av svarene jeg fikk, berørte ofte flere ulike tema. Blant dem var religion da dette påvirket de kulturelle verdiene. For å analysere svarene jeg fikk, forsøkte jeg å organisere dem etter tema og teori. For eksempel valgte jeg tilhørighet som et tema og har dermed forsøkt å samle alle uttalelser som omhandler tilhørighet under ett. På denne måte vil jeg få en oversikt og lettere kunne drøfte mine funn på en ryddig måte.

3.8 Studiens troverdighet

3.8.1 Validitet og reliabilitet

Dalland (2020, s. 43) forteller at kravene til reliabilitet og validitet må være oppfylt for at metoden skal gi troverdig kunnskap. Validitet står for gyldighet og innebærer at det som måles, må være både relevant og gyldig for det problemet som undersøkes. Reliabilitet er et annet ord for pålitelighet og handler om troverdigheten og forskningsresultatenes konsistens. Jeg har dermed i oppgavens metodedel forsøkt å etterstrebe en gjennomiktig fremvisning av valgene som er samlet opp i løpet av denne studien.

3.8.1.1 Reliabilitet

Kvale & Brinkmann (2015, s. 275) skriver at reliabiliteten kan knyttes til hvorvidt informanten ville endret svarene sine i et intervju med en annen forsker. Likevel er et slikt mål ikke lett å unngå da intervjuet kan anses som en meningsutveksling mellom to personer i en bestemt relasjon. Mine erfaringer med feltet, da jeg selv har en krysskulturell oppvekst, er i større grad påvirket av deres troverdighet til meg når det kommer til temaet. Under intervjuet sa Sara til meg at hun hadde aldri vært så åpen om svarene sine dersom det hadde vært en etnisk norsk som hadde stilt henne disse spørsmålene. Det er dermed en større sannsynlighet for at en annen etnisk norsk forsker med andre erfaringer ville ha opplevd en annen tilgang til feltet og fått andre resultat.

3.8.1.2 Validitet

Slik som nevnt tidligere, handler validitet om hvorvidt en metode er tilstrekkelig til å undersøke det den skal undersøke og hvorvidt datamaterialet kan beregnes som gyldig for problemstillingen som skal illustreres (Dalland, 2020, s. 43). I denne forbindelsen har jeg forsøkt å skrive et metodekapittel som er så gjennomiktig som mulig for å ikke bare anerkjenne oppgavens reliabilitet, men også sørge for oppgavens validitet.

Kvale & Brinkmann (2015, s. 279) skriver at validering handler også om å kontrollere og stille gode spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 281). I denne forbindelsen har jeg evaluert mine egne analyser og fortolkninger hvor jeg for eksempel har vært bevisst på mine fordommer og nærhet til temaet, og jobbet med å legge mine erfaringer til side. Spørsmålene jeg har stilt, har vært utdypende som blant annet oppmuntrer informanten til å både omformulere og belyse svarene sine. I tillegg har jeg forsøkt å forsikre meg om at informantene kjenner seg igjen i erfaringene slik jeg har oppfattet dem (Grønmo, 2016, s. 256).

3.8.2 Etisk refleksjon

I de fleste forskningsprosesser kreves det etisk refleksjon over de valgene som blir foretatt når man driver med forskning. I en intervjuundersøkelse kan etiske problemstillinger oppstå på flere nivåer og man bør dermed ta hensyn til mulige etiske problemer fra starten av undersøkelsen. Før forskningsprosjektet skal kunne settes i gang, må forskeren ha samtykke fra deltakerne. Dette er for å respektere individets råderett over eget liv. Å gi samtykke, innebærer at informanten gir en tilslutning til intervju uten å oppleve press fra forskeren. Deltakeren i prosjektet er informert når hun eller han er informert om hva det betyr å delta i dette forskningsprosjektet (Thagaard, 2013, s. 26).

Informantene fikk en nøyaktig og fullstendig innføring i prosjektets formål og ble møtt med respekt. Samtykke fra mine informanter fikk jeg muntlig da jeg utførte intervjuet ved notering og ikke ved opptak. Informantene mine fikk tilsendt intervju spørsmålene noen dager før intervjuet skulle foregå. På denne måten kunne de forberede seg, tenke over spørsmålene og ville derfor sannsynligvis komme med lengre og reflekterte svar.

3.9 Avsluttende kommentar

Metodedelen har gitt en innføring i de valgene som har blitt samlet i arbeidet med oppgaven. Jeg har begrunnet for bruk av det semistrukturerte intervjuet, og dens plass i den kvalitative

metoden. Videre har jeg redegjort for mitt analytiske arbeid. Deretter har jeg forsøkt å være åpen for å sikre oppgavens reliabilitet og validitet.

Kapittel 4 – Presentasjon av funn

4. Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven skal jeg belyse funnene mine, som handler om kryss-kulturelle unges opplevelse av sin identitet og tilhørighet i en krysskulturell oppvekst i Norge. Formålet er å presentere intervju-materialet og oppgavens empiriske funn. Data som kommer fram gjennom de ulike intervjuene, vil presenteres her, og sentrale funn som er gjort, vil bli grundig drøftet senere under kapittel 5.

4.1 Innledning

Alle som ble intervjuet var enige om at det å vokse opp som krysskulturell har innvirkning på tilhørighet og identitet. Oppgavens formål er å undersøke hvordan informantene opplever egen tilhørighet og identitet i møte mellom foreldrenes kultur og den norske kulturen. Slik jeg nevnte tidligere, var temaet religion ikke et av mine hovedanliggende, men heller noe som har vokst frem i møte med informantene. Jeg vil først forsøke å belyse kompleksiteten som informantene ga uttrykk for når de snakket om tilhørighet. Deretter vil jeg belyse hvordan informantene skildrer opplevelser knyttet til hvordan det er å være muslim i møte med den norske kulturen.

4.2 Tilhørighetens kompleksitet

I forhold til kultur og tilhørighet i sosiale samlinger kan man bli utfordret, både i møte med venner, familie og andre sosiale sammenkomster (Flexid, 2021). Jeg starter intervjuet med å stille informantene et åpent spørsmål om de anser seg selv som introvert eller ekstrovert i sosiale samlinger.

Sara svarer:

Jeg er en blanding, det kommer an på hvem jeg er med og i hvilken setting jeg er i. Hvis jeg er rundt ukjente, så er jeg veldig introvert. Men hvis jeg er rundt mennesker jeg er komfortabel med, så er jeg ekstrovert og kan slå meg løs.

Mariam sier også at hun er en blanding, men det spørs på situasjonen og på dagen. Hun understreker:

Jeg har mine perioder hvor jeg synes at noen sosiale situasjoner kan være litt sånn vanskelig. Men andre vil tolke meg som ekstrovert, så jeg tenker at jeg er vel det uansett omgivelsene.

Sajjad svarer:

Jeg beskriver meg selv som ekstrovert, men mer med folk jeg føler meg komfortabel rundt og folk jeg kjenner. Men er introvert rundt mennesker jeg ikke kjenner.

Både for Sajjad og Sara gikk det mer ut på hvem de var omgitt av, om det var venner eller ukjente folk. Mens for Mariam virket det mer ut som om hun er komfortabel med hvem som helst og kan fort bli komfortabel uansett omgivelser.

Videre stiller jeg spørsmålet «om det er noen situasjoner hvor din kulturelle bakgrunn har gått utover det sosiale». Da svarer **Sara:**

Fadderuken var det verste jeg hadde opplevd. Jeg hadde lyst til å få meg venner i klassen, så jeg måtte dra for å bli kjent med folk. Når det var på tide å dra til byen for å drikke, måtte jeg hele tiden komme med unnskyldninger. Det var vanskelig, og jeg følte meg akkurat da utenfor. Jeg følte på et ansvar ovenfor kulturen og religionen min.

Mariam påpeker at hennes valg har påvirket hennes rykte som person. Hun uttaler seg slik:

Jeg har valgt å delta i noen sosiale sammenhenger som for eksempel fadderuken og på fester med kolleger uten å drikke selv. Da hører jeg fra andre som går forbi meg, at jeg ikke er bra nok og burde skamme meg. Folk peker på meg som en ikke bra muslim og en skam for religionen. Jeg lar ikke det folk sier til meg, plage meg, fordi mine valg er noe jeg tar ansvar for og jeg ser ikke noe galt i mine valg. Så nei, det sosiale har ikke gått utover min kulturelle tilhørighet, heller ikke den religiøse. Jeg vet hvor jeg står hen i mine valg.

Sajjad opplever at på den ene siden lar han ikke det kulturelle påvirke det sosiale. For han handler det mer om å være med venner og inkludere seg selv og sier slik:

Akkurat nå, så har de valgene man ønsker å ta blitt til at man ikke tenker på hva kulturen eller religionen sier, men mer på at hva familien vil akseptere. Det at jeg drar på fester og andre ting, har ikke påvirket meg. Jeg føler at hvis du skal være inkludert, så må du si ja til å være med på ting. Jeg føler derfor ikke at min kulturelle tilhørighet har gått utover det sosiale.

I henhold til tilhørighet beskriver både Mariam og Sajjad at de velger å delta i flere sosiale samlinger uansett omgivelser. Mens Sara legger mer vekt på de ulike barrierene som religionen legger ovenfor henne, og begrenser sine aktiviteter deretter.

4.2.1 Søken etter tilhørighet – hvor er hjemme?

Unge krysskulturelle kan oppleve å føle sterk tilknytning til et annet land enn foreldrenes opprinnelsesland (Salole, 2020, s. 39). Noen blir ansett som norske i samfunnets øyne, men identifiserer seg selv ikke som norsk. Her blir det stilt oppfølgingsspørsmål om hvor de føler mest tilhørighet, i den norske kulturen eller i foreldrenes kultur. Svarene jeg fikk, var som følgende:

Sara:

Man kan oppleve at man er aldri bra nok, og kan oppleve at man enten er for norsk for det pakistanske samfunnet, eller så kan man være for utenlandsk for det norske samfunnet, den balansen mellom to kulturer kan være veldig vanskelig.

Mariam:

Det er jo slik at du må nesten alltid jobbe opp til forventninger i det norske samfunnet, det oppstår på begge sider, men på forskjellige måter. For eksempel hvis jeg ikke er bra nok for det irakiske samfunnet i den forstanden at jeg kanskje drar på fester og er ikke religiøs nok, men for eksempel i det norske samfunnet så blir det tatt antagelser på at jeg ikke er flink nok eller kvalifisert nok i sosiale situasjoner. Man må nesten alltid bevise seg selv og man blir møtt med fordommer uansett hvor man er.

Sajjad:

Når jeg drar til hjemlandet, så føler jeg meg mer norsk. Da har det oppstått situasjoner hvor jeg føler meg ukjent. Mye er på grunn av at jeg har mye av den norske kulturen. Og da har plutselig den norske kulturen krasjet i møte med min egen kultur. Men jeg har ikke opplevd det i Norge, mer fordi jeg er oppvokst her og deltar stort sett i samfunnet og i det sosiale.

Alle informantene opplever at de balansere med ett bein i den norske kulturen og ett bein i sin opprinnelige kultur. De opplever utfordringer i å bli verdig og helhetlig akseptert fra sin opprinnelses kultur og den norske kulturen.

4.3 Forhold til kultur og religion

I intervju med informantene om hvordan de ser sitt forhold til kulturen og religionen sin, svarer de litt forskjellig. **Sara** forteller:

Jeg har et godt forhold til både religionen og kulturen min fordi jeg er først og fremst vokst opp med den, både i hjemmet og ute i samfunnet og plasserer den derfor først. Men på noen sider er jeg ikke alltid enig med kulturens verdier mer på grunn av at de er gammeldagse verdier, og kan både krasje med den norske kulturen og kan i mange tilfeller være ukjente for meg fordi jeg er oppvokst i Norge».

Sara vektlegger den pakistanske kulturen, og da særlig den religiøse forankringen litt mer enn den norske kulturen. Resten av informantene skiller seg litt ut fra Sara.

Mariam understreker:

Jeg har valgt å ta det gode fra min kultur som jeg ser på som det gode og bruke det i hverdagen min og fokusere mer på det positive enn det negative. På denne måten får jeg en balanse og en enklere hverdag. Til tross for at jeg deltar mer i det norske samfunnet og i ulike sosiale sammenhenger, så har jeg ivaretatt mine kulturelle og religiøse verdier. Disse verdiene er noe jeg er vokst opp med og vil dermed ivareta dem på best mulig måte.

Sajjad skiller seg mer ut fra Sara og Mariam fordi han føler mer tilhørighet til den norske kulturen enn jentene gjør. Når jeg stilte han spørsmålet om hvordan han ser sitt forhold til kultur og religion, svarer han:

Jeg vet ganske lite om kulturen og religionen min. Mer fordi jeg ikke er vokst opp med disse verdiene. For det meste er jeg vokst opp med bare norske. Men likevel har jeg noe av det kulturelle og religiøse i meg, mer fordi jeg har kjennskap til dem fra foreldrene mine under oppveksten.

Til tross for at Sajjad er vokst opp med foreldres kultur og verdier, så har han lite kjennskap og ikke så godt forhold til den. Han vokste opp med norske venner og tilbragte mer tid ute i samfunnet enn hjemme. Mens for både Mariam og Sara er verdier som de har vokst opp med både hjemme og i samfunnet, vært sentrale, og dette har formet livsstilen deres.

4.3.1 Kulturell og religiøse identitet

På spørsmålet om hvordan deres kulturelle og religiøse identitet har utviklet seg i møte med det norske samfunnet svarer **Sara**:

Det har vært en positiv utvikling. Jeg er stolt av min identitet og den jeg er. Men i noen tilfelle har jeg havnet i utfordrende posisjoner som har påvirket meg. Jeg vokste opp med bare nordmenn hvor mye av den kulturelle og religiøse verdien skilte seg ut, som for eksempel fester og alkohol. Disse tingene er ikke lov i både religionen og kulturen min. Så når jeg ble for eksempel russ, så måtte jeg ekskludere meg fra mange aktiviteter og fester som ble arrangert. Men med tiden har jeg lært å holde mine grenser og stå for den jeg er.

Mariam sier:

Min identitet og kulturelle bakgrunn er alltid under utvikling, så man blir jo aldri ferdig utviklet når det gjelder kultur og identitet. Det har vært tider hvor jeg har følt at det har vært en positiv utvikling, men så har det plutselig kommet situasjoner som kan plassere meg i en ubehagelig posisjon fordi det krasjer med mine kulturelle og religiøse verdier fordi i møte med den norske kulturen kan det oppleves ulike barrierer.

Sajjad forklarer:

I møte med den norske kulturen har både den religiøse og kulturelle identiteten blitt svekket. Mer på grunn av at de rundt meg ikke deler de samme verdiene som meg, og fordi jeg stort sett er omgitt av bare nordmenn enn utlendinger.

Alle informantene skildrer sin utvikling på forskjellige måter. Sara er positiv til utviklingen sin da den har formet hennes identitet på en positiv måte, og lar ikke utfordringene gå ut over hennes verdier. Mariam ser på den religiøse og kulturelle utviklingen som en pågående prosess og kan være en begrensning for hennes sosiale aktiviteter. Sajjad føler ikke at den religiøse og kulturelle identiteten har kommet til uttrykk i større grad da han mest omgås med nordmenn.

4.3.2 Inkludering

Informantene skildrer ulike scenarioer om å ha andre verdier enn sine etniske norske venner. På spørsmålet om de kulturelle og religiøse verdiene har i noen situasjoner gått utover inkludering beskriver **Sara**:

Jeg har blitt inkludert, men måtte kutte noen venner fordi de ikke respekterte mine begrensinger. Jeg dro på besøk til ei venninne hvor hun plutselig drakk alkohol, eller andre ganger hvor ei venninne inviterer hennes guttevenner. De visste at dette er ukomfortabelt for meg. Hun aksepterer meg, men respekterer ikke mine kulturelle og religiøse verdier. Som følge av det har jeg flere ganger ikke blitt invitert til sosiale samlinger.

Mens **Mariam** skiller seg totalt ut fra Sara og sier:

Nei. Ikke meg som person. Jeg har en ganske «bubbly personlighet» som gjør at alle rundt meg trives. Selv om man drikker foran meg, respekterer jeg det. Jeg kan ikke tvinge folk til å ikke gjøre det de vil på grunn av at religionen min sier nei til alkohol, og kulturen min sier nei til å omgås og henge med gutter. Jeg må tilpasse meg det samfunnet jeg lever i.

Sajjad på den ene siden har aldri opplevd at kulturen eller religionen står i veien for å være med på sosiale samlinger og har alltid blitt inkludert.

Jeg ser ikke på min religion eller kultur som en barriere, men heller på at jeg tar valg ut ifra situasjonen som passer meg. Jeg føler ikke at religionen og kulturen min holder meg borte fra ting. Men hadde jeg vært opptatt av dem og satt dem først, så hadde jeg kanskje ikke vært inkludert eller hatt de vennene jeg har i dag.

For både Mariam og Sajjad har inkludering aldri vært et problem, kanskje mest fordi de aksepterer omgivelsene. Til tross for at det er noen kulturelle og religiøse barrierer, ønsker de å bli inkludert. For dem handler det mye mer om å ha det hyggelig og være inkludert i samfunnet, mens for Sara handler det mer om å ivareta de kulturelle og religiøse verdiene hennes, uansett omgivelser.

4.3.3 Religiøse og kulturelle normer.

Etter mitt neste spørsmål stiller jeg et oppfølgingsspørsmål om det er noen kulturelle og religiøse normer som dem har sett seg nødt til å se bort ifra for å kunne fungere i det norske samfunnet da jeg ønsket å få en dypere og reflekterte svar.

Sara forklarer det slik:

I min kultur så er det veldig ofte ikke akseptabelt å snakke med det motsatte kjønn, men veldig ofte så handler det om intensjonen. Kulturen har gjort det slik at du ikke skal gjør det, men det har aldri gått utover det religiøse fordi intensjonen ikke krysser grensene, så der har jeg alltid vært trygg på. Men så har jeg alltid hatt utfordringer med klesstil hvor korte gensere eller skjorter ikke er greit. Man skal ikke vise former og man skal være godt dekket fordi det er det islam pålegger.

Mens **Mariam** forteller om de vanskeligheten hun har i forhold til de valgene hun har tatt i samfunnet. Hun understreker at:

Jeg har ganske mange homofile venner som har gjort at jeg har hatt vanskeligheter til å trekke meg vekk fra dem ... fordi de er en stor del av livet mitt. Det er ikke helt riktig praksis i islam eller i kulturen vår. Litt usikker på hvordan det er, men det er noe jeg har valgt å ignorere. Så har du også det med håndhilsning og klemming med motsatt kjønn som ikke greit i islam. Men som sagt har jeg valgt å se litt vekk ifra det fordi jeg er ganske glad i mennesker og ønsker å ikke bare føle en tilhørighet, men at alle andre rundt meg skal også føle seg tilhørt.

Sajjad opplever ikke noen utfordringer, men føler at han er en del av samfunnet, religionen og kulturen og religiøse og kulturelle regler har ikke begrenset hans interaksjoner. Han forteller:

Jeg føler at som gutt så har du mye mer frie valg. For meg var det å dra på fest den enkleste måten å skape et sosialt miljø og danne venner. Ingen stilte meg spørsmål om ting jeg gjorde eller deltok i var greit i kulturen eller religionen min. Jeg personlig har aldri opplevd noen utfordringer. Slik jeg sa tidligere så har jeg mitt forhold til kulturen og religionen min, men dette er privat. Jeg tar mine valg i samfunnet ut ifra det som passer meg og omgivelsene rundt meg.

Slik vi ser i intervjuet med informantene, er det skiller mellom det å være en gutt og det å være en jente. Vi ser at religiøse og kulturelle begrensninger stort sett er en begrensning og en utfordring for jentene, mens for Sajjad som er en gutt har det ikke vært en utfordring. Dette er selvfølgelig ikke representativt for hele det krysskulturelle samfunnet, men kan vise et mønster der kjønn spiller en rolle for hva man kan gjøre eller ei.

4.4 Fedrelandskjærlighet – hvor er jeg fra?

På spørsmålet «hvilken landbakgrunn identifiserer du deg mest med?» svarer informantene ganske kort og enkelt.

Sara:

Jeg kommer fra Pakistan, men er vokst opp i Norge.

Mariam:

Jeg kommer fra Norge, men kommer opprinnelig fra Irak.

Sajjad:

Jeg kommer fra Norge, men har en opprinnelse fra Irak.

Sara identifiserer seg som pakistaner, men også som norsk da det er i Norge hun er vokst opp. Mariam er involvert i begge kulturene og viser at hun har en balanse mellom den norske og den irakiske kulturen. Hun påpeker at hun kommer fra Norge, men har en bakgrunn fra Irak. Sajjad identifiserer seg på lik linje med Mariam.

4.5 Oppsummering

I denne delen av oppgaven har jeg forsøkt å innhente informasjon direkte fra mine intervjuinformanter, ved å kaste lys over deres opplevelser av å være krysskulturell. Gjennom 3 dybdeintervjuer har informantene fortalt om sine opplevelser og erfaringer knyttet til tematikken. Intervjuene har inneholdt beskrivelser fra tidligere hverdagslige opplevelser slik som tilhørighet blant venner, familie og i samfunnet. Gjennom konkrete og målrettede spørsmål har jeg prøvd å belyse utfordringene til disse ungdommene. Svarene jeg har fått, ble videre analysert i henhold til litteraturen som er tilgjengelig på feltet. I drøftingsdelen vil jeg analysere deres opplevelser ut fra forskjellige synsvinkler.

Kapittel 5 – Drøfting av funn

Formålet med denne bacheloroppgaven har vært å undersøke de eksplisitte og implisitte forventningene som kommer frem blant informantenes krysskulturelle erfaringer, både på tvers av kultur og religion. I denne delen av oppgaven vil jeg ta utgangspunktet i å drøfte studiens funn opp mot problemstillingen «*Hvilke utfordringer opplever unge krysskulturelle i møte med den norske kulturen og hvordan påvirker den krysskulturelle opplevelsen identiteten deres?*». Studiet setter søkelys på balansekunsten som unge krysskulturelle etterlever i hverdagen, og funnene vil derfor drøftes opp mot faktorer og aspekter som påvirker krysskulturelle ungdommenes sosiokulturelle tilpasning. Hovedtemaene i drøftingsdelen vil være: (1) *tilhørighetens paradoks*, (2) *forholdet til religion og kultur*, og (3) *hvor kommer jeg fra – fedrelandskjærighet*.

Krysskulturelle ungdommer forsøker å tilpasse seg til to kulturer. Et sted hvor man ikke bare føler seg hjemme, men også kjenner seg selv igjen i tenkemåten og oppførsel (Salole, 2020, s. 117). Denne studien er rettet mot hvordan krysskulturelle ungdommer opplever egen tilhørighet og identitet mellom deres opprinnelige kultur og den norske kulturen. Drøftingen vil dermed handle om hvordan ungdommene veksler mellom sin opprinnelige kultur og den norske kulturen.

5.1 Tilhørighetens paradoks

Den første kategorien er knyttet til individets opplevde følelse av tilhørighet. Informantene forteller om sitt forhold til tilhørighet hvor de har opplevd å bli preget av forskjellige påvirkninger og forventninger fra flere hold. Tilhørighets-paradoks innebærer at man både tilhører og ikke tilhører, man føler seg både inkludert og ekskludert, og at tilhørigheten endrer seg avhengig av sted, tid og hvem man er sammen med (Salole, 2020, s. 25).

Det første spørsmålet var et åpent spørsmål da jeg ønsket et fortellende svar om hvordan informanten beskriver seg selv i sosiale samlinger. Salole (2020, s. 128) påpeker at tilhørigheten og omgivelsene hos unge krysskulturelle kan endre seg. Veldig ofte kommer det an på hvem du er sammen med og hvor du er. For informantene Sara handlet det mer om hvem hun omgås rundt. Hun er mer ekstrovert rundt mennesker hun kjenner, da hun føler seg mer komfortabel med dem. Mens sammen med ukjente mennesker føler hun at hun må være mer forsiktig med hvordan hun oppfører seg og hva hun skal si. Sajjad svarer ganske likt også, han er også mer åpen og ekstrovert med mennesker han kjenner, men introvert med mennesker

han ikke kjenner. Mariam derimot opplever ikke at hun skal tilpasse seg omgivelsene. Hun er stort sett utadvendt og ekstrovert i de fleste sammenhenger.

I noen tilfeller kan noen situasjoner gi en flytende opplevelse av tilhørighet. På spørsmålet «om det er noen situasjoner hvor det kulturelle har gått ut over det sosiale» er det tydelig forskjeller på svarene mellom informantene. Salole (2020, s. 132) understreker at når man får være seg selv, føler man at man tilhører til. Dersom man måtte være som andre og holde sider av seg selv tilbake for å bli akseptert, oppleves det feil og man passer ikke bra inn. Sara nevner i denne sammenheng at hennes opplevelse av fadderuken og utfordringene hun møtte på i forhold til det å delta på sosiale samlinger, var krevende. Det var ikke et problem å dra på noen av de samlingene, men så fort alkohol ble involvert, måtte hun komme seg vekk. Omgivelsene virket som en begrensende faktor da hun verken tilhører eller passer inn i en slik setting. Dette skyldes hovedsakelig hennes kulturelle opprinnelse og tilhørighet.

Sajjad og Mariam derimot la større fokus på å delta i sosiale samlinger uavhengig av sine religiøse og kulturelle verdier da det handlet mer om å bli inkludert. Det ville samtidig virke inkluderende for deres rolle i samfunnet. Slike valg setter ungdommene i en vanskelig posisjon hvor man ofte må balansere mellom å holde seg innenfor den opprinnelige kulturens normer og samtidig inkludere seg selv i det samfunnet de lever i. Som en konsekvens for Mariam, ble hun fort stemplet som en ikke “bra muslim” da hun dro på fester som kulturen og religionen ikke aksepterer. Til tross for det, så hun ikke selv på kulturen eller religionen som en begrensning. Hun deltok på sosiale samlinger uansett omgivelser da dette var noe hun selv valgte. Mens Sajjad på den andre siden ikke har følt at det kulturelle har påvirket det sosiale. Mariam har ikke følt på noe press til å delta eller endre seg for å være akseptert i samfunnet, men heller gått ut ifra egne valg uten andres premisser. Hun har dermed følt en større tilhørighet til vennene hun har rundt seg og generelt i samfunnet. Mens Sajjad har tilpasset seg samfunnet og kanskje holdt sider av seg selv tilbake for å passe inn. Det som er felles for alle tre, er at de aktivt gjør en handling for å kunne tilpasse seg omgivelsene.

Alle mennesker har et behov for å tilhøre et sted, spesielt når man er vokst opp med kulturmiks, kan gjøre at man blir spesielt opptatt av sin tilhørighet. I flere grupper kan man regnes som en av «dem» og «de andre», og man kan føle seg hjemme noen plasser eller sammen med noen grupper (Salole, 2020, s.118).

Ingen av informantene redegjør for en fullstendig tilhørighet i en spesifikk kultur, men har heller et flytende forhold til tilhørighet hvor de ikke klarer å plassere seg som kun norsk, eller

kun pakistansk eller irakisk. Jeg merket hvordan to av informantene har det vanskelig for å plassere egen tilhørighet. Sitatet fra Sara «*man kan oppleve at man enten er for norsk for det pakistanske samfunnet, eller for utenlandsk for det norske samfunnet*» (Sitat, Sara, s. 17) viser at hennes tilhørighet er komplisert i forbindelse med den balansen mellom den norske kulturen og den pakistanske kulturen. Mens Mariam understreker at man må hele tiden jobbe seg opp til forventningene i både det norske samfunnet og det irakiske samfunnet. Man er aldri bra nok for det ene eller det andre og må nesten hele tiden bevise seg selv. Sajjad derimot har en større tilhørighet til den norske kulturen enn den irakiske. Han understreker «*Jeg føler meg mer norsk når jeg drar til hjemlandet*» (Sitat, Sajjad, s. 18). Med andre ord har han en større tilhørighet til den norske kulturen da han er vokst opp med venner som har norske verdier.

5.2 Forholdet til religion og kultur

Den andre kategorien som kommer frem i oppgaven, er knyttet til informantenes subjektive erfaringer rundt sin trosretning og kultur i møte med det norske samfunnet. Alle mine informanter har en muslimsk bakgrunn, og fokuset på religion vokste dermed frem underveis i arbeidet mitt med denne oppgaven. Islam kommer frem som en sentral del i noen av informantenes liv, og er dermed med på å påvirke deres tilhørighet og identitetsdannelse. Jeg har dermed forsøkt å trekke inn spørsmål om hvordan islam eller religionen har påvirket dem i forhold til krysskulturelle tilhørighet i det norske samfunnet da religion kan anses som en del av individets kultur.

På samme måte som kulturbegrepet definerer individets måter å forstå, tolke og oppfatte verden på (Salole, 2020, s. 65), så gir religion noen ledende retningslinjer som individet er forventet å forstå, tolke og følge. Sara identifiserer seg selv som muslim, og gir et inntrykk av både religion og kultur har en stor betydning for etterlevelsen av hennes hverdag. Sara sier at «*jeg er vokst opp med kulturen og religionen, både i hjemmet og ute i samfunnet og plasserer den derfor først*» (Sitat, Sara, s. 19). Men så sier hun videre at hun på noen sider ikke alltid er enig med kulturens verdier da disse ikke er kompatible med dagens samfunn. I noen tilfeller kan de religiøse og kulturelle verdiene stoppe en person fra å være med på noen sosiale samlinger. Dette kan knyttes til kulturelle koder og religiøse aspekter slik som klesvalg, nulltoleranse for alkohol, festing og omgang med det motsatte kjønn.

For Mariam handler det om å skape den balansen mellom den kulturen og religionen hun har med seg fra foreldrene, og knytte det opp mot det samfunnet hun interagerer med i hverdagen.

Hun opplever at hun kan bevare de religiøse og kulturelle verdiene, og samtidig delta i samfunnet hun lever i dag. Mariam forklarer videre at hun tar det gode fra kulturen og kombinerer det i det hverdagslige. Hun sier «*På denne måten får jeg en balanse og en enkel hverdag*» (Mariam, Sitat, s. 19). Mens Sajjad påpeker at han ikke har et sterkt forhold til foreldrenes kultur og den religiøse tilhørigheten.. Han sier «*for det meste er jeg vokst opp med bare norske*» (Sajjad, Sitat, s. 20).

Det var tydelig forskjeller på svarene mellom kjønnene. Sajjad og Mariam legger større fokus på å delta i det sosiale uavhengig av deres religiøse og kulturelle verdier da det handler mer om å bli både inkludert i samfunnet. I samtale med jentene handlet det mye mer om valgene de tar som muslimske kvinner og aspekter som klesvalg, nulltoleranse for alkohol, festing og omgang med det motsatte kjønn. Mens Sajjad opplever ikke noen av disse utfordringene og føler at han er en del av samfunnet og religiøse og kulturelle normer har ikke begrenset hans interaksjoner eller aktiviteter. Jeg opplever at den religiøse og kulturelle forankringen har en større betydning for Sara, mens Mariam har klart å forme en balanse som gir et godt forhold til både den norske kulturen, den irakiske kulturen og hennes muslimske religion. Sajjad derimot har lite kjennskap til kulturen og religionen sin og har dermed ikke noen relasjoner til den.

På spørsmålet om deres kulturelle og religiøse verdier har i noen situasjoner gått utover inkluderingen i det norske samfunnet, sier Sara at det har noen ganger vært en byrde å forsvare og utøve sin kultur og religion i det norske samfunnet. Sara forteller i sitt intervju at det har vært noen tilfeller hvor hun ikke ble invitert på jentekvelder fordi hun har en annen kultur og er ukomfortabel med alkohol og tar avstand fra å være med det motsatte kjønn i sosiale samlinger. Dette har ført til at enten hun mister venner eller at hun selv velger å ta avstand. Disse ungdommene har utfordringer med å stå utenfor de andre felleskap, og de står ovenfor vanskelige dilemmaer i sin hverdag. Ofte står de mellom valget om å sette kulturelle og religiøse tilhørighet til side i møte med det norske samfunnet, eller om de vil holde fast på de begrensningene som er satt av religion og kultur og leve med disse i møte med de andre ungdommene og vennene.

5.3 Hvor kommer jeg fra – fedrelandskjærighet.

I noen deler av den krysskulturelle tilværelsen har man ofte ikke tilknytning til en bestemt kultur (Salole, 2013, s.71). Barn med innvandrerbakgrunn som vokser opp i Norge, kan ha ulike svar på spørsmål om tilhørighet, opprinnelse og hva som oppleves som hjemme. Noen

legger vekt på sin etniske opprinnelse, mens noen identifiserer seg med det landet de er oppvokst og lever i. Bindestrek-ungdom klarer ikke alltid å fastsette på hvilken side av bindestreken de føler de har mest tilhørighet, selv om de mestrer det norske språket bedre enn sitt opprinnelige språk og er født og oppvokst i Norge (Sollie, 2022). Til tross for at man er født og oppvokst i et nytt land, har det nye språket som førstespråk og er godt integrert i det nye samfunnet, så oppstår det en identitetskonflikt hvor man i noen tilfeller stiller spørsmål ved egen identitet (Salole, 2013, s.71).

I Store norske leksikon beskrives identitet som «*personens selvoppfatning som oppleves som særlig sentral, ekte og typisk for vedkommende*» (Tetzchner, 2020). Innenfor dette kommer flere spørsmål som man kan stille seg selv. Hvor er det jeg egentlig hører til? Hva er det som gjør at jeg tilhører denne identiteten? Følger jeg opp til forventningene for denne identiteten? Under normale omstendigheter blir man født i et samfunn som foreldre og besteforeldre har tilhørt og identitetsspørsmålet blir ikke vektlagt. Dermed faller svaret naturlig. For bindestreks-barn hvor foreldre og besteforeldre har en annen opprinnelse enn barna, blir dette spørsmålet en sentral del av oppveksten (Sollie, 2022).

Noen av de mest fremtredende temaene blant krysskulturelle barn, er å finne sin identitet (Salole, 2013, s.211). Identitet er knyttet til tilhørighet og følelser. Den kjennetegner deg og handler om hvordan både du og andre oppfatter deg. Med andre ord, gjør den deg til den du er (Salole, 2020, s.25). Krysskulturelle unge kan bli påvirket av mange ting, som ulike roller, forventninger og opplevelser med annerledeshet. Slik vi har sett, utfordres identitet på ulike måter (Salole, 2020, s.211). Det at man mangler en anerkjennelse for sin tilhørighet både hjemme og ute, eller muligheten til å utforske og vise alle sine sider, kan skape identitetsforvirring. I perioder kan det for mange være vanskelig å skille seg ut fra jevnaldrende. Det kan gjelde navn, utseende, tenkemåte eller væremåte. Det kan dermed ta tid å sette sammen “puslespillbitene” i ens liv (Salole, 2020, s.212).

Når det kommer til informantene som jeg har intervjuet i forbindelse med denne oppgaven, så anerkjenner de seg selv med en bindestrek mellom to nasjonaliteter. Det er ingen som helt klarer å bestemme seg for hvilken nasjonalitet de egentlig tilhører og nevner både opprinnelseslandet og oppvekstlandet som svar på spørsmålet «om hvor kommer du fra?». Det er forskjell på hvilken rolle opprinnelseskulturen spiller i deres daglige liv i Norge, men alle tre føler en tilhørighet til opprinnelseslandet, kulturen og religion i ulik grad. Til tross for at Sajjad ikke på noen som helst måte kjenner seg annerledes enn sine etnisk norske kamerater, så klarer han ikke helt å svare at han er norsk; han er norsk-iraker. I Norge i dag er

dette en normalisert tilstand der både Hassan og Hansen har sin egen definisjon av det å være norsk, og skillelinjene defineres av individene selv, uten fastsatte rammer. Dette tror jeg er et resultat av den globaliserte verden og identitet er ikke lenger bundet til hudfarge, foreldrenes nasjonalitet eller religion, men heller til selvfølelsen og samfunnspåvirkningene rundt individet.

6.0 Konklusjon

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg dypdykket i temaer som utformer identiteten til de krysskulturelle ungdommene og deres tilhørighet i samfunnet. Sitatet «*Vi lever to liv liksom, ett når vi er hjemme og ett når vi er ute*» (Eida, 2007, s. 2), var utgangspunktet for denne oppgaven, og dette er helt konkret det jeg har fått bekreftet i løpet av arbeidet med denne oppgaven. I Norge i dag lever hundretusener av krysskulturelle ungdommer, med røtter fra forskjellige land i verden. Til felles for alle disse er at de har to kulturer å forholde seg til og dette går ikke alltid smertefritt. Denne balansegangen, tilpasningsviljen og annerledesheten kan by på utfordringer. Ikke bare er det et interessant tema å studere enda mer inngående, men dette er også et viktig tema å belyse.

Bindestrek-ungdommene som har flere kulturer å forholde seg til og lever med motsetningsfulle verdier, prinsipper, idealer og verdenssyn. Dette oppleves for mange som et press om å leve opp til forventningene fra både deres opprinnelige kultur og den norske kulturen, og det kan være en kamp å tilfredsstille begge sider. En slik oppvekst har sine utfordringer, men kan også være en ressurs for den det gjelder.

Det å vokse opp med regelmessig påvirkning fra to forskjellige kulturer er kjennetegnet på de krysskulturelle barn og unge. For krysskulturelle er oppveksten preget av to sett med normer, språk, verdenssyn og kommunikasjons-regler å forholde seg til. Noe gjelder hjemme innenfor rammene til foreldrene, mens en annen kultur møter dem utenfor hjemmet. Deres livsstil kan sammenlignes med å balansere på en line med motsetningsfylte føringer for sosial oppførsel og normer, og motstridende forventninger fra begge kulturer. En slik oppvekst gir barnet tilgang til mange ressurser, ferdigheter, muligheter og evnen til å se ting fra flere perspektiv. I den andre enden kan det også være problematisk dersom oppveksten er preget av å forholde seg kun til den ene siden av kulturen, og dette monitoreres med press og sanksjoner (Salole, 2020, 39). Slike forhold trenger foresatte og voksne med forståelse overfor de unges situasjon og det behøves et samfunn som er mottakelig og åpent slik at disse ungdommene får aktivisert sine ressurser og hjelp til å overvinne sine utfordringer (Salole, 2020, 39-40).

Studiet viser at de krysskulturelle møter på utfordringer og deres hverdag er definitivt preget av å leve med to sett kulturer. I vårt flerkulturelle samfunn i dag er det essensielt å gjennomføre studier rundt slike temaer da dette angår tusenvis av mennesker i Norge. Det å rette søkelyset mot dette og informere storsamfunnet om de utfordringene som finnes, vil kunne normalisere forholdene for krysskulturelle, bekjempe fordommer og gjøre det enklere for den krysskulturelle å finne sin plass i vårt flerkulturelle storsamfunn.

7.0 Litteraturliste

- Brunvoll, A. (2009). Religion etter religionskritikken. Eit historisk og kritisk blikk på det religiøse menneskelege medvitet. I A. Brunvoll, H. Bringeland, N. Gilje & G. Skirbekk (Red.). *Religion og kultur. Ein fleirfagleg samtale*, (s. 46 - 59). Oslo: Universitetsforlaget
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. utg.). Oxford University Press.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal
- Eide, K. (2007). Flexid - om anerkjennelse og mulighet, et prosjekt om "mine muligheter med flere kulturer". In R. Talseth & I. Veia (Eds.). Oslo: Nasjonalt Kompetansesenter for Minoritetshelse.
- Eriksen, H. T. & Sajjad, A. T. (2020). *Kulturforskjeller i praksis: perspektiver på det flerkulturelle Norge*. (7.utg.). Gyldendal Akademisk
- Flexid (2021, 31.mars). *Identitet og tilhørighet hos ungdom med flere kulturer*. <https://flexid.no/hvordan-finne-tilhorighet-uten-a-miste-seg-selv-2/>
- Flexid (2022). *Krysskulturell oppvekst: Oversikt*. https://flexid.no/krysskulturell-oppvekst/?fbclid=IwAR2o-CcjHtUTwh8kX_Exgw5nVF1RURhiMO36pM4s2t9RcBDUAGRrOwygZXQ
- Gilhus, I. og Mikaelsson, L. (2001) *Nytt blikk på religion*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Gilhus, I. S. (2009) Hva er religion i dag? Religionsbegrep og religions vitenskap. I A. Brunvoll, H. Bringeland, N. Gilje & G. Skirbekk (Red.). *Religion og kultur. Ein fleirfagleg samtale*, (s. 19 - 31). Oslo: Universitetsforlaget
- Grimen, H. (2010) *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2021, 10.mai). *Forskningsmetode – samfunnsvitenskap*. SNL. https://snl.no/forskningsmetode_-_samfunnsvitenskap
- Henriksen, J. O. (2009) *Religionen og menneskets identitet*. I A. Brunvoll, H. Bringeland, N. Gilje & G. Skirbekk (red.). *Religion og kultur. Ein fleirfagleg samtale* (s. 76 - 86). Oslo: Universitetsforlaget

Jacobsen, I. D. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse- og sosialfagene*. (2.utg.). Høyskoleforlaget.

Krogseth, O. (2009) Religion og kultur. Forsøk på en forholdsbestemmelse. I A. Brunvoll, H. Bringeland, N. Gilje & G. Skirbekk (Red.). *Religion og kultur. Ein fleirfagleg samtale*, (s. 32 -45). Oslo: Universitetsforlaget

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge. Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet. Om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst*. (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Salole, L. (2020). *Cross Cultural Kids. En bok for deg som vokser opp med flere kulturer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sperschneider, L. A. & Mølgaard, M. (2007) *Flerkulturel håndbog*. København: Munksgaard Danmark

Sollie, D. M. J. (2022, 16.februar). *I debatten om norskhet er det undervurdert hvor alvorlig det er å frasi seg å være norsk*. Oslodebatten.no. <https://www.oslodebatten.no/derfor-vekker-debatten-om-norskhet-sterke-folelser-blant-etniske-nordmenn/o/5-131-4544>

Tetzchner, V. S. (2020, 14.juli). *Identitet*. SNL.no. <https://snl.no/identitet>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

VEDLEGG 1

INTERVJUGUIDEN

1. Kan du beskrive deg selv i sosiale sammenheng, er du introvert eller ekstrovert?
2. Er det noen situasjoner hvor din kulturelle bakgrunn har gått utover det sosiale?
3. Føler du mest tilhørighet til den norske kulturen eller til foreldrene dine sin kultur?
4. Hvordan er ditt forhold til kulturen og religionen?
5. Hvordan har din kulturelle og religiøse identitet utviklet seg i møte med det norske samfunnet?
6. Har de kulturelle og religiøse verdiene i noen situasjoner gått utover inkludering?
7. Er det noen kulturelle og religiøse normer som du har sett deg nødt til å se bort ifra for å kunne fungere i det norske samfunnet?
8. Hvilken landbakgrunn identifiserer du deg mest med?